

SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ

X kadencja

Zapis stenograficzny

z posiedzenia
Komisji Ustawodawczej (335.)

12 lipca 2023 r.

Porządek obrad:

1. Pierwsze czytanie projektu uchwały w 80. rocznicę Krwawej Niedzieli na Wołyniu – apogeum ludobójstwa dokonanego przez ukraińskich nacjonalistów na obywatelach II Rzeczypospolitej (cd.) (druk senacki nr 1026).
2. Pierwsze czytanie projektu uchwały w 80. rocznicę ludobójstwa na Wołyniu oraz pacyfikacji Michniowa (druk senacki nr 1045).

(Początek posiedzenia o godzinie 8 minut 18)

(Posiedzeniu przewodniczy przewodniczący
Krzysztof Kwiatkowski)

PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI

Szanowni Państwo!

Otwieram posiedzenie Komisji Ustawodawczej.

W porządku posiedzenia Komisji Ustawodawczej mamy pierwsze czytania 2 projektów uchwał: pierwsze czytanie projektu uchwały w 80. rocznicę Krwawej Niedzieli na Wołyniu – apogeum ludobójstwa dokonanego przez ukraińskich nacjonalistów na obywatelach II Rzeczypospolitej, zawartego w druku senackim nr 1026 – przedstawicielem wnioskodawców tego projektu jest pan senator Jerzy Czerwiński – oraz pierwsze czytanie projektu uchwały w 80. rocznicę ludobójstwa na Wołyniu oraz pacyfikacji Michniowa, zawartego w druku nr 1045, przedstawicielem wnioskodawców którego jest pan senator Marcin Bosacki.

Przypominam, że rozpoczęliśmy już prace nad upamiętnieniem ofiar rzezi wołyńskiej. Przerwaliśmy je wtedy na wniosek pana marszałka Borowskiego, postulującego przygotowanie wersji uchwały w tej sprawie będącej wersją akceptowaną przez senatorów z różnych klubów i kół.

Wobec faktu, że skierowano do Komisji Ustawodawczej w tej sprawie 2 projekty uchwał, oddaję teraz, po kolei, zgodnie z procedurą, głos przedstawicielom wnioskodawców.

Szanowni Państwo, jako pierwszemu, oczywiście chronologicznie, oddaję głos panu senatorowi Czerwińskiemu celem przedstawienia projektu uchwały zawartego w druku nr 1026.

Bardzo proszę, Panie Senatorze.

SENATOR
JERZY CZERWIŃSKI

Panie Przewodniczący! Wysoka Komisjo!

Jeśli chodzi o kwestie związane z tekstem uchwały, to za chwilę go państwu przeczytam, ale chciałbym, żebyśmy pracowali nad tekstem, który na poprzednim posiedzeniu komisji został państwu rozdany, nieopatrzonym numerem druku. Znaczący po prostu po poprawkach redakcyjnych i 2 poprawkach historycznych, po konsultacji z historykami... Żeby nie było wątpliwości, ja państwu odczytam ten tekst. A idea powstania projektu tej uchwały jest oczywiście jednoznaczna, osiemdziesiąta rocznica Krwawej Niedzieli na Wołyniu. Rzeczy oczywistych się nie tłumaczy.

„Uchwała Senatu Rzeczypospolitej w 80. rocznicę Krwawej Niedzieli na Wołyniu – apogeum ludobójstwa dokonanego przez ukraińskich nacjonalistów na obywatelach II Rzeczypospolitej.

W niedzielę 11 lipca 1943 roku oddziały ukraińskich nacjonalistów przeprowadziły skoordynowany atak na około 100 miejscowości na Wołyniu zamieszkałych przez Polaków. Było to apogeum ludobójstwa, którego w latach 1939–1947 dokonali Ukraińcy na obywatelach II Rzeczypospolitej zamieszkałych na Kresach Wschodnich: na Wołyniu, w Małopolsce Wschodniej, a także częściowo na Polesiu, Lubelszczyźnie i Podkarpaciu.

Ofiarami ludobójstwa byli nie tylko Polacy, lecz także Żydzi, Czesi, Ormianie, Romowie i Rosjanie. Mordowano również sprawiedliwych Ukraińców, którzy starali się ratować Polaków. Szacuje się, że w bestialski sposób zamordowano łącznie ponad 130 tysięcy osób, setki tysięcy musiały opuścić swoje domy.

Senat Rzeczypospolitej Polskiej oddaje hołd wszystkim obywatelom II Rzeczypospolitej

okrutnie zamordowanym przez ukraińskich nacjonalistów.

Do dziś ofiary mordów nie zostały w należyty sposób upamiętnione. Nie doczekały się nawet ekshumacji i godnych pochówków, działań oczywistych wedle zarówno prawa międzynarodowego, jak i podstawowych zasad wiary chrześcijańskiej i cywilizacji europejskiej. Zakaz poszukiwań i ekshumacji polskich ofiar ludobójstwa utrzymywany, pomimo licznych słownych obietnic, przez ukraińskie władze państwowe, jest sprzeczny z deklarowaną oficjalnie przez Ukrainę przyjaźnią z Polską i wdzięcznością dla Polaków.

Bezpośrednimi sprawcami zbrodni ludobójstwa byli członkowie Organizacji Ukraińskich Nacjonalistów (frakcja Stepana Bandery: OUN-B), oraz jej zbrojnego ramienia, tzw. Ukraińskiej Powstańczej Armii (UPA), oddziałów SS-Galizien, a także Ukraińskiej Policji Pomocniczej, pułków policyjnych SS i innych ukraińskich formacji kolaboranckich oraz chłopstwa. Niestety, we współczesnej Ukrainie trwa i narasta kult tych zbrodniarzy. W przestrzeni publicznej eksponuje się symbolikę zbrodniczych organizacji, m.in. flagę czerwono-czarną, krzyżomiecz – emblemat OUN-B, lwa halickiego – tarczę naramienną 14 Dywizji Waffen SS-Galizien oraz pieśń «Czerwona kalina» lansowaną jako hymn UPA. Idealizowanie ludobójczych organizacji, ich symboliczne upamiętnianie, czy utrwalanie w nazwach obiektów publicznych urąga pamięci ofiar, jest jawnym szyderstwem z głoszonych oficjalnie wzniosłych haseł demokracji i pokoju.

Senat Rzeczypospolitej Polskiej stoi na stanowisku, że koniecznym warunkiem trwałego pojednania polsko-ukraińskiego i wspólnego uczestnictwa w organizacjach euroatlantyckich jest akceptacja prawdy historycznej przez Ukrainę i Ukraińców, nazwanie ludobójstwa ludobójstwem, zaprzestanie prób symetryzacji wydarzeń, postaw i ofiar, potępienie zbrodniczych organizacji i ich członków oraz zezwolenie na poszukiwania, ekshumację, godne pochowanie i upamiętnienie ofiar.

Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej «Monitor Polski».

Proszę Wysoką Komisję o przychylnie nastawienie do tego projektu oraz o jego uchwalenie.

PRZEWODNICZĄCY KRZYSZTOF KWIATKOWSKI

Dziękuję.

Teraz, zgodnie z regulaminem, oddaję głos panu senatorowi Marcinowi Bosackiemu celem zaprezentowania projektu uchwały zawartego w druku nr 1045.

SENATOR MARCIN BOSACKI

Bardzo dziękuję, Panie Przewodniczący.

Państwo Senatorowie, w imieniu grupy senatorów Koalicji Obywatelskiej, PSL oraz senatorów niezależnych chciałbym przedstawić państwu projekt uchwały w 80. rocznicę ludobójstwa na Wołyniu oraz pacyfikacji Michniowa.

Zanim przeczytam ten projekt, chciałbym zaznaczyć tutaj, przed Wysoką Komisją, że w naszej ocenie on lepiej odzwierciedla polską pamięć historyczną i delikatność w obecnej sytuacji międzynarodowej, także w stosunkach z Ukrainą, a także, co podkreślam, na wniosek senatorów Polskiego Stronnictwa Ludowego, jednocześnie odnosi się do kulminacji pacyfikacji polskich wsi przez Niemców, której rocznicę, dokładnie tę samą, czyli osiemdziesiątą, obchodzimy. Moim zdaniem i zdaniem wnioskodawców ten projekt jest również dużo bliższy kształtowi uchwały Sejmu, którą wczoraj izba niższa podjęła.

Szanowni Państwo, odczytam projekt.

„Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w 80. rocznicę ludobójstwa na Wołyniu oraz pacyfikacji Michniowa.

80 lat temu, 11 lipca 1943 roku, w serii zorganizowanych napadów Ukraińskiej Powstańczej Armii, zostało zniszczonych na Wołyniu około stu miejscowości zamieszkałych przez Polaków. Był to najtragiczniejszy moment i apogeum ludobójczych akcji UPA, których ofiarą padło, zgodnie z badaniami historyków, co najmniej 100 tysięcy Polaków.

W tym samym czasie w Generalnym Gubernatorstwie i na Kresach II Rzeczypospolitej nastąpiło apogeum pacyfikacji przez Niemców polskich wsi. Polaków rozstrzelowano, palono żywcem, usuwano z gospodarstw rolnych, rabowano ich dobytek, wywożono ich do obozów zagłady. Na gospodarzy nakładano i bezwzględnie

od nich egzekwowano kontyngenty produktów rolnych, które byli zobowiązani dostarczyć na rzecz niemieckiego okupanta. Symbolem tej masowej pacyfikacji jest wieś Michniów w gminie Suchedniów, którą dwukrotnie spalono i wymordowano prawie wszystkich jej mieszkańców. W rocznicę tych wydarzeń obchodzimy w całym kraju Dzień Walki i Męczeństwa Wsi Polskiej.

Senat Rzeczypospolitej Polskiej składa hołd wszystkim zamordowanym przez hitlerowców i przez ukraińskich nacjonalistów, jak również ich rodzinom, do dziś z poświęceniem pielęgnującym pamięć o nich. Wyraża też głębokie przekonanie, że wiedza o ludobójstwie, jakiego doświadczyli polscy mieszkańcy ziem wschodnich II Rzeczypospolitej, powinna pozostać przedmiotem działań edukacyjnych, naukowych i kulturalnych instytucji państwa polskiego. Polska nie zapomina o swoich ofiarach.

Na ogromny szacunek zasługują ci sprawiedliwi Ukraińcy, którzy w dniach pożogi z narażeniem życia ratowali polskich sąsiadów. Postawa tych ludzi, niosących bezinteresowną pomoc prześladowanym, zasługuje na najwyższe uznanie. Senat RP oddaje im cześć.

Do dziś szczątki ofiar wielu mordów spoczywają w bezimiennych mogiłach i nie zostały godnie upamiętnione. Ze smutkiem należy przyjąć fakt, że w ciągu ostatnich lat nie powstał żaden nowy cmentarz ofiar zbrodni wołyńskiej. Istniejący zakaz ekshumacji i brak pochówków pozostaje bolesnym cierniem dla rodzin ofiar.

Senat RP zwraca się z apelem do odpowiednich instytucji państwa polskiego i ukraińskiego o natychmiastowe podjęcie wysiłków na rzecz zmiany tej sytuacji. Sprawa zniesienia zakazu i przeprowadzenia ekshumacji oraz zbudowania godnych upamiętnień wszystkich ofiar zbrodni wołyńskiej powinna stać się przedmiotem ponadpartyjnej racji stanu. Niezrozumiała blokada w tej sferze pozostaje rzeczą gorsząca dla opinii publicznej. Na braku rozwiązania tej sprawy korzystają jedynie ci, którzy nie chcą współpracy Polski i Ukrainy. Przypominamy także, by nie budować pamięci i przyszłości na nacjonalizmach. W relacjach polsko-ukraińskich nie może być gloryfikowania postaw nacjonalistycznych.

Od ponad 500 dni Ukraina pozostaje przedmiotem zbrodniczej agresji ze strony putinowskiej Rosji. Senat RP oddaje szacunek wszystkim Ukraińcom broniącym z poświęceniem swojej

niepodległości i stojącym w obronie demokratycznych i europejskich wartości. Senat RP wyraża przekonanie, że nawet najbardziej bolesne sprawy z przeszłości nie mogą przekreślić polsko-ukraińskiej wspólnoty interesów i wartości.

Senat RP popiera dążenie Ukrainy do pełnego członkostwa zarówno w Sojuszu Północnoatlantyckim, jak i w Unii Europejskiej”.

Panie Przewodniczący, dziękuję. To koniec naszego projektu uchwały.

Jednocześnie wnoszę, aby to on stał się podstawą dalszych prac komisji.

PRZEWODNICZĄCY KRZYSZTOF KWIATKOWSKI

Dziękuję bardzo.

Rozpatrujemy 2 projekty łącznie, ale pan senator Bosacki złożył, zgodnie z regulaminem, wniosek o przygotowanie wspólnego projektu w oparciu o jego projekt uchwały jako projekt bazowy.

Kto jest za przyjęciem takiego rozwiązania? Proszę o podniesienie ręki.

(Głos z sali: Tylko członkowie komisji.)

Członkowie Komisji Ustawodawczej.

14 głosów za.

Kto jest przeciw?

11 głosów sprzeciwu.

Kto się wstrzymał?

Nikt nie wstrzymał się od głosu.

Stwierdzam, że w ramach rozpatrywania łącznego projektem bazowym jest projekt pana senatora Bosackiego.

Czy pan senator Bosacki chce w związku z tym zgłosić jakieś poprawki do swojego projektu uchwały?

Jak już powiedziałem, druk z tymi poprawkami każdy z państwa senatorów może sobie pobrać.

Ja też poproszę.

SENATOR MARCIN BOSACKI

Tak jest, Panie Przewodniczący. Tutaj jest dostępny ten projekt łączny.

Ja mam głównie 2 poprawki. Mianowicie, po pierwsze, z projektu senatora Czerwińskiego chcemy dodać rzecz ważną, czyli podkreślenie,

że nie tylko Polacy byli ofiarami ludobójstwa dokonywanego na wschodnich terenach II RP przez UPA. Dlatego proponowałbym dodanie na końcu akapitu pierwszego zdania z projektu senatora Czerwińskiego, in extenso: „Ofiarami ludobójstwa byli nie tylko Polacy, lecz także Żydzi, Czesi, Ormianie, Romowie, Rosjanie, również sprawiedliwi Ukraińcy starający się ratować Polaków”. To jest poprawka pierwsza.

Oraz poprawka druga, skracająca akapity trzeci i czwarty od końca, mówiące o konieczności upamiętnień i ekshumacji. Zostawiamy zdanie „Do dziś szczątki ofiar wielu mordów spoczywają w bezimiennych mogiłach i nie zostały godnie upamiętnione” i dodajemy zdanie „Zasadnicze znaczenie ma przeprowadzenie ekshumacji, godne pochowanie i upamiętnienie wszystkich ofiar ludobójstwa na Kresach Wschodnich”. I to jest zdanie wzięte z kolei bezpośrednio z uchwały w 80. rocznicę rzezi wołyńskiej, podjętej wczoraj jednomyślnie przez Sejm. To jest zdanie wzięte, podkreślam, bez żadnych zmian z tej uchwały Sejmu. A wyrzucilibyśmy wówczas 6 zdań, do zdania, które kończy się słowami „nie chcą współpracy Polski i Ukrainy” włącznie. I kolejne zdanie zaczynałoby się: „Senat RP przypomina także, by nie budować pamięci i przyszłości na nacjonalizmach. W relacjach polsko-ukraińskich nie może być gloryfikowania postaw nacjonalistycznych”.

To są 2 poprawki, które zgłaszam w imieniu wnioskodawców.

(Wypowiedź poza mikrofonem)

**PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI**

Ja mam tylko...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Właśnie chciałem to powiedzieć. Ja mam tylko jedną prośbę do pana senatora, przedstawiciela wnioskodawców, zgodnie z sugestiami zwyczajowymi Biura Legislacyjnego. Czy możemy wszędzie „Senat RP” zamienić na „Senat Rzeczypospolitej Polskiej”?

**SENATOR
MARCIN BOSACKI**

Oczywiście.

**PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI**

Szanowni Państwo, zgodnie z regulaminem mogę poddać te wszystkie poprawki pod głosowanie w jednym bloku, jeżeli będzie zgoda.

Jeżeli nie, każda z tych poprawek będzie podana pod głosowanie osobno.

Nie widzę sprzeciwu.

Poddaję pod głosowanie poprawki...

(Senator Marek Komorowski: Przepraszam, czy nie ma żadnej dyskusji?)

Ale będzie, przecież do tekstu dalej państwo możecie zgłaszać poprawki.

Kto jest za poprawkami pana senatora Marcina Bosackiego? Bardzo proszę.

13 głosów za.

Kto jest przeciwny?

Nie ma głosów sprzeciwu.

Kto się wstrzymał?

11 senatorów wstrzymało się od głosu.

Stwierdzam, że poprawki zostały przyjęte.

Oczywiście, jesteśmy w trakcie dyskusji i podejmowania decyzji.

Czy ktoś chce zabrać głos?

Nie widzę...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

A, senator Komorowski. Bardzo proszę. A później senator Ujazdowski.

**SENATOR
MAREK KOMOROWSKI**

Panie Przewodniczący, Wysoka Komisjo, ja mam pytanie do wnioskodawców. Bo pracujemy teraz nad tym drugim projektem, który się stał wiodącym. Do tytułu i do treści został dodany wątek pacyfikacji Michniowa. Moje pytanie zmierza do tego, że ja znam te tereny, bo Góry Świętokrzyskie po prostu znam, i jakoś mi to nie bardzo pasuje w jednej uchwale, i tragedia... zbrodnia wołyńska, ludobójstwo wołyńskie, i pacyfikacja Michniowa. Czy tego wątku Michniowa nie można byłoby wyłączyć do odrębnej uchwały, zbudować uchwały dotyczącej tych wszystkich wydarzeń, nie wiem, czy tylko w Michniowie, czy tego, co się toczyło w Górach Świętokrzyskich, tej całej wojny partyzanckiej, która tam była w trakcie II wojny światowej, przyjmując odrębnej uchwały odnoszącej się właśnie do tego całego wątku, który tutaj jest, i tego Dnia Walki

i Męczeństwa Wsi Polskiej? Po prostu powiem, że jak na to patrzę i czytam, to tak jakoś mi się to jedno z drugim nie... Ja bym wolał, gdyby to było w dwóch odrębnych uchwałach. I to jest moje pytanie i wniosek do wnioskodawców.

PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI

Pytanie do przedstawiciela wnioskodawców, pana senatora Bosackiego.

SENATOR
MARCIN BOSACKI

Dziękuję bardzo, Panie Senatorze, za to pytanie. Powiem tak: nie jest pan jedynym, który ma takie zdanie. W toku prac wśród wnioskodawców też takie uwagi padały. Jednak na prośbę senatorów PSL dołączyliśmy ten akapit do tej uchwały, ponieważ posiedzenie Senatu jest w momencie, kiedy oba te wydarzenia mają swoją osiemdziesiątą rocznicę. Pacyfikacja Michniowa to był 12–13 lipca 1943 r., czyli dzień, 2 dni później niż Krwawa Niedziela na Wołyniu. I uznaliśmy, że taki jeden akapit upamiętniający łącznie obie te tragedie... Przypominam, że w pacyfikacji wsi polskich, nie tylko w świętokrzyskim, lecz także na Lubelszczyźnie, na Zamojszczyźnie, w innych częściach Generalnego Gubernatorstwa zginęło w sumie kilkadziesiąt tysięcy mieszkańców polskich wsi. Tak więc wydaje mi się, że dodanie tego akapitu jest ubogaceniem naszej uchwały, a nie zgrzytem w niej. Zwłaszcza że tytuł jasno stanowi, że czcimy rocznicę obu tych tragicznych wydarzeń.

Jeśli, pan senator Libicki w imieniu koła PSL chciałby coś do tego dodać, to też bardzo proszę.

SENATOR
JAN FILIP LIBICKI

Nie, ja myślę, że pan przewodniczący wszystko ujął w swojej wypowiedzi.

PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI

W kolejności zgłoszeń mamy zapisane następujące osoby: pan senator Ujazdowski, pan

senator Gogacz, pan senator Czelej, pan marszałek Borusewicz. Bardzo proszę.

SENATOR
KAZIMIERZ UJAZDOWSKI

Panie Przewodniczący! Wysoka Komisjo!

Dwie sprawy. Koleżanki i koledzy z PiS wielokrotnie przekonywali, że trzeba podejmować uchwały wtedy, kiedy społeczność tym żyje. Tak więc w tym tygodniu polskie społeczeństwo żyje obydwoma tragediami. To jest reakcja na żywą pamięć. I dotyczy to i rzezi wołyńskiej, i pacyfikacji wsi polskiej. A Michniów jest tutaj miejscem symbolicznym. Tam każdego roku odbywają się obchody, z uwagi na drastyczność działań Niemców w tamtej wsi.

Niemniej jednak poważnego potraktowania wymaga kwestia pierwsza. Ja chcę przekonać do tekstu bazowego, tekstu, który referował i uzasadniał pan senator Bosacki. Bo to dotyczy naszych długoterminowych interesów, jako państwa. Bo zasadnicza różnica polega na tym, że w tekście rekomendowanym przez pana senatora Bosackiego, za którym się opowiadam, jest żądanie prawdy, jest nadzieja na to, że patriotyzm ukraiński ulegnie oczyszczeniu, i jest postulat w sprawie ekshumacji, ale nie wiążemy tego z warunkami dotyczącymi członkostwa Ukrainy w Pakcie Północnoatlantyckim i decyzjami dotyczącymi naszych interesów, bezpieczeństwa Rzeczypospolitej. Bo czy doprawdy można uzależniać od spełnienia naszych warunków dotyczących prawdy historycznej obecność Ukrainy w świecie zachodnim i jej niepodległość? Cała polska myśl państwowa, od Giedroycia po Jana Pawła II, zakładała, że niepodległość Ukrainy i jej obecność w strefie zachodniej jest w interesie Europy i w interesie Polski, bez względu na to, jak szybko i czy zajdzie proces oczyszczenia patriotyzmu ukraińskiego. Jeśli czynimy inaczej, to znaczy, że jesteśmy gotowi zepchnąć Ukrainę w strefę rosyjską z tego powodu. To jest absolutnie sprzeczne z interesem Rzeczypospolitej, naszego pokolenia i następnych pokoleń. I musimy sobie o tym wyraźnie powiedzieć. Nie stawiamy tego warunku. Rząd Polski tego warunku nie stawia, prezydent Rzeczypospolitej tego warunku nie stawia i Senat tego warunku nie może postawić. Możemy sformułować bardzo wyraźnie nasze postulaty pod adresem strony ukraińskiej,

ale nie możemy postawić tego warunku. Dziękuję bardzo.

PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI

Dziękuję bardzo.

Pan senator Gogacz i pan senator Czelej... Nie, przepraszam, pan senator Czelej, później pan marszałek Borusewicz, później pan senator Czerwiński. Kogoś pominąłem?

(Głos z sali: Nie.)

Dziękuję.

(Senator Barbara Zdrojewska: Ja jeszcze...)

Dobrze.

Bardzo proszę.

SENATOR
GRZEGORZ CZELEJ

Panie Przewodniczący, proszę zwrócić uwagę na akapit trzeci, który czytam: „Senat Rzeczypospolitej Polskiej składa hołd wszystkim zamordowanym przez hitlerowców i przez ukraińskich nacjonalistów”. Sugeruję, aby odwrócić kolejność. Bo uchwała mówi o rocznicy ludobójstwa na Wołyniu oraz pacyfikacji Michniowa, jeżeli już dodajemy Michniów. A tutaj uwypukla się na pierwszym miejscu hołd dla wszystkich zamordowanych przez hitlerowców. Tak więc sugeruję odwrócenie kolejności.

SENATOR
MARCIN BOSACKI

Panie Przewodniczący, przyjmuję ten wniosek.

PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI

Wniosek przyjęty.

Kolejne zgłoszenie, pan marszałek Borusewicz. Później pan senator Czerwiński, pani senator Zdrojewska, pan senator Bosacki. Bardzo proszę.

SENATOR
BOGDAN BORUSEWICZ

Ja popieram ten projekt uchwały w obecnym brzmieniu. I uważam, że kwestia Michniowa

pokazuje szerzej kontekst zbrodni wołyńskiej, dlatego że Wołyń, ta część przedwojennej Polski była pod okupacją niemiecką, Niemców hitlerowskich. I to jest także odpowiedzialność tej administracji okupacyjnej, że dochodziło, doszło do takich zbrodni. I to jest pierwszy argument, który przekazuję.

Drugi to taki, że morderstwa dokonywane przez hitlerowców są także ludobójstwem. Czyli z punktu widzenia prawnego to jest znak równości. W związku z tym ja uważam, że dodanie tego fragmentu wzbogaca uchwałę i pokazuje szerszy kontekst. Bo inaczej patrzymy tylko na to, co zrobił UON, a nie pamiętamy, że za te teryny odpowiedzialność ponosi także administracja okupacyjna...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

...Niemiec hitlerowskich.

PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI

Dziękuję bardzo.

Teraz pan senator Czerwiński.

SENATOR
JERZY CZERWIŃSKI

Panie Przewodniczący! Wysoka Komisjo!

Bardzo ciekawy głos merytoryczny dotyczący tego pierwotnego tekstu, który już został przez komisję odsunięty, aby nie wprowadzać tutaj wątku, nazwałbym to, warunkującego przynależność Ukrainy do organizacji świata zachodniego w związku z tragedią wołyńską, ludobójstwem na Wołyniu. Ja się przychyliam do tego głosu. Jak się tak głębiej zastanowić, to rzeczywiście... Ale nie z powodu kategorii, ale z powodu możliwości realizacji. Bo jeśli chcemy, żeby Ukraina była jak najszybciej w NATO i w Unii Europejskiej, to stawianie warunku ekshumacji, realizacji ekshumacji to jest warunek zaporowy, nie w sensie kategorii, ale w sensie czasu realizacji. Pamiętajmy, że miejscowości, które po prostu znikły z powierzchni ziemi i w których, jak można domniemywać, są szczątki poległych Polaków, jest kilka tysięcy. Z racji już samych, nazwałbym to, kwestii logistycznych nie jest możliwe wykonanie tych ekshumacji, do końca oczywiście, nie wybiórczo, punktowo,

albo jednej, tak jak dzisiaj mamy z tym do czynienia, jakby w określonym czasie. I dlatego ja tutaj, z tej wersji, wykreślam słowa „i wspólnego uczestnictwa w organizacjach euroatlantyckich”. Pozostaje w takim wypadku...

(Przewodniczący Krzysztof Kwiatkowski: Pan nie może wykreślić, bo tej wersji już nie ma...)

Ale mogę złożyć poprawkę. Świetnie. Wolałbym, żeby mi nikt nie przerywał.

(Przewodniczący Krzysztof Kwiatkowski: Ale jaką poprawkę pan zgłasza do tekstu pana senatora Bosackiego? Bo nad tym tekstem pracujemy.)

Zaraz, za chwileczkę i o tym tekście.

Pozostałyby słowa, że koniecznym warunkiem trwałego pojednania polsko-ukraińskiego jest akceptacja prawdy historycznej. Bo pojednanie jest procesem ciągłym, rozciągłym w czasie i ma pewną cechę, nazwałbym to, właśnie procesu. Ta kategoria nie ma stanu skończonego. No, i oczywiście jest zależne od obydwu stron, ale to już jest inna kwestia.

Bardzo ciekawe był również głos pana marszałka Borusewicz – ja często się wsłuchuję w głos pana marszałka – mianowicie pokazany kontekst zbrodni. Tak, to prawda, ta zbrodnia dokonana się pod auspicjami Niemiec. Tutaj Niemcy wykorzystywały rodzący się ruch ukraiński, po to tylko, żeby po prostu cudzymi rękami dokonywać czystek etnicznych. No dobrze, ale, po pierwsze, do tego typu zbrodni potrzebna jest zgoda tych, którzy ją wykonują. To nie było pod przymusem, tam nie było kolb karabinów niemieckich. I, po drugie, próby usprawiedliwiania tego nacjonalizmami uważam za bezsensowne i bezcelowe. Zabicie człowieka siekierą zawsze będzie zbrodnią, bez względu na motyw. Zabicie 100 tysięcy ludzi siekierami i przerżnięcie żywych piłami to jest również zbrodnia.

No, i ostatnia kwestia: morderstwa hitlerowskie to także ludobójstwo. Zgadzam się z tym. Tylko że morderstwa hitlerowców, jako ludobójstwo, zostały osądzone w Norymberdze. Ja chciałbym się dowiedzieć, czy rzeczywiście pan marszałek Borusewicz postuluje, żebyśmy zaczęli teraz wytaczać procesy Ukraińcom, 80 lat po wojnie, tym, którzy dokonywali takich zbrodni. No, bo jeśli to ma być symetryczne... A tu jest pełna symetryzacja. Niemcy zostali osądzeni, pokajali się, no, nie zadośćuczynili, to wiemy, ale na pewno cały czas są w fazie moralnego pokajania. A jak jest z Ukraińcami? Ani sądu,

ani żalu, o zadośćuczynieniu w ogóle nawet nie wspominam, bo to nie jest treścią tego projektu uchwały.

A co do tekstu projektu uchwały już w tej chwili bazowego, no, to oczywiście wyrazimy opinię na posiedzeniu plenarnym, przynajmniej ja.

**PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI**

Dziękuję bardzo.
Pani senator Zdrojewska.

**SENATOR
BARBARA ZDROJEWSKA**

Odnosnie do tego, co powiedział pan senator Czerwiński, wycofując się ze wspomnianego akapitu... Ja chciałabym tylko zwrócić uwagę, jakby doceniając pańskie wycofanie się z tego akapitu, że ten akapit byłby sprzeczny z polityką naszego rządu w tej chwili, z polityką pana prezydenta i z tymi deklaracjami, które słyszymy w tej chwili na posiedzeniach gremiów międzynarodowych. Tak że tylko na to zwracam uwagę, że... I zawsze przypominam, że warto konsultować tego typu projekty uchwał z MSZ. Dziękuję.

**PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI**

Dziękuję bardzo.
Pan senator Bosacki, później pan senator Słoń.

**SENATOR
MARCIN BOSACKI**

Bardzo dziękuję, Panie Przewodniczący.
Ja zwracam państwu uwagę na daleko idącą zbieżność obecnego projektu uchwały Senatu, nad którym pracujemy, z uchwałą wczoraj przygotowaną i przegłosowaną przez Sejm. Popatrzcie państwo, kluczowe akapity brzmią naprawdę bardzo podobnie do tego, co myśmy przygotowali. „Sejm Rzeczypospolitej Polskiej pragnie upamiętnić wszystkie ofiary rzezi wołyńskiej”...
(Głos z sali: Do mikrofonu.)

„Na szczególne uznanie zasługują ci przedstawiciele narodu ukraińskiego, którzy z narażeniem życia przeciwstawiali się popełnianej przez swych rodaków zbrodni”. Ten wątek jest też u nas. „Pojednanie polsko-ukraińskie budowane od lat przez przedstawicieli obu narodów musi objąć także uznanie win i upamiętnienie ofiar z lat II wojny światowej”. To też jest u nas. „Zasadnicze znaczenie ma przeprowadzenie ekshumacji, godne pochowanie i upamiętnienie wszystkich ofiar ludobójstwa na Kresach Wschodnich” – to zdanie bezpośrednio włączyliśmy do naszego projektu uchwały. „Dziś, w obliczu brutalnej agresji rosyjskiej na Ukrainę, gdy naród ukraiński sam doświadcza zbrodni popełnianych przez najeźdźców, szczególnie wyraźnym i aktualnym staje się fakt, że przemoc i gwałt nie są właściwymi sposobami na kształtowanie stosunków pomiędzy sąsiadami.” Znowu to samo.

Naprawdę, gorąco apeluję, żebyśmy wszyscy, ponadpartyjnie poparli ten ostateczny kształt projektowanej uchwały. Dziękuję bardzo.

PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI

Dziękuję.
Pan senator Słoń.

SENATOR
KRZYSZTOF SŁOŃ

Dziękuję, Panie Przewodniczący.

W trzecim akapicie – już była o tym mowa – jest użyte słowo „hitlerowców”. Bardzo proszę o to, byśmy zastąpili to wyrazem „Niemców”. Tym bardziej że w drugim akapicie mowa o pacyfikacji przez Niemców. „Hitlerowcy” to coś bliżej nieokreślonego, tutaj jednak trzeba by być jednoznacznym. A zatem: „przez ukraińskich nacjonalistów i Niemców”. To by było jedno.

I na drugiej stronie, w zdaniu, „Ukraina pozostaje przedmiotem zbrodniczej agresji”... Chyba lepiej by brzmiało, gdybyśmy zamiast „Ukraina pozostaje przedmiotem”, zapisali „Ukraina jest ofiarą” bądź „Ukraina jest celem”. Jak również tutaj dalej „Ukraińcom broniącym z poświęceniem swojej niepodległości i stojącym w obronie”... Tutaj bym to uprościł

i napisał „Ukraińcom broniącym z poświęceniem swojej niepodległości i demokratycznych, europejskich wartości”. Gdyby pan senator wnioskodawca to...

PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI

Już pytam. Bo albo pan przedstawiciel wnioskodawców może to przyjąć jako autopoprawkę, albo będziemy nad tym głosować jako nad wnioskiem.

Pierwsza sugestia pana senatora Słonia, ewentualnie później wniosek... Czy pan senator Bosacki w trzecim akapicie chce zamienić w sformułowaniu „Senat Rzeczypospolitej Polskiej składa hołd wszystkim zamordowanym przez”... Zapis pierwotny to „hitlerowców”, wniosek pana senatora Słonia jest taki, żeby zamienić na „Niemców”. Panie Senatorze?

SENATOR
MARCIN BOSACKI

W tej sekwencji mamy „ukraińskich nacjonalistów”, tak? Znaczący...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

(Przewodniczący Krzysztof Kwiatkowski: Zamiana kolejności...)

...jest zamiana kolejności i...

(Głos z sali: Może „okupanta niemieckiego”.)

(Głos z sali: Może „okupanta”.)

„I okupantów niemieckich”. Jeślibyśmy mogli tak zrobić, toby było okej.

(Wypowiedź poza mikrofonem)

PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI

Czyli mamy „okupantów niemieckich”. Pan senator Bosacki to przyjął. Pewno to satysfakcjonuje pana senatora.

I teraz w trzecim od końca akapicie zapis... W propozycji pana senatora jest „Od ponad 500 dni Ukraina pozostaje przedmiotem zbrodniczej agresji”, pan senator Słoń sugeruje zamianę na „jest ofiarą” albo „jest celem zbrodniczej agresji”. Opinia pana senatora Bosackiego?

SENATOR
MARCIN BOSACKI

Przyjmuję „jest ofiarą zbrodniczej agresji”.

PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI

Też mamy przyjęte.

I trzecia, ostatnia kwestia: żeby w zdaniu kolejnym dokonać skrótu. Pierwotny zapis brzmi: „Senat RP oddaje szacunek wszystkim Ukraińcom broniącym z poświęceniem swojej niepodległości i stojącym w obronie demokratycznych i europejskich wartości”. Sugestia pana senatora Słonia to zapis „Senat RP oddaje szacunek wszystkim Ukraińcom broniącym z poświęceniem swojej niepodległości i”... Przepraszam, Panie Senatorze, niech pan przypomni.

(*Senator Krzysztof Słoń: „I demokratycznych, europejskich wartości.”*)

„I demokratycznych, europejskich wartości.”
Panie Senatorze?

SENATOR
MARCIN BOSACKI

Przyjmuję, tylko dla chyba lepszego brzmienia zamiast „i” dałbym „oraz”. „Oraz demokratycznych, europejskich wartości.”

PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI

„Oraz”. Tak jest.

Wszystkie 3 sugestie pana senatora zostały przyjęte.

(*Senator Marcin Bosacki: Bardzo dziękuję.*)

Czy ktoś jeszcze chce zabrać głos?

Szanowni Państwo...

(*Wypowiedź poza mikrofonem*)

A, przepraszam, pan marszałek Borowski.

SENATOR
MAREK BOROWSKI

Ja mam taką prośbę do kolegów z Prawa i Sprawiedliwości o rozważenie... Otóż Sejm

podjął swoją uchwałę przez aklamację. Sejm, który na ogół jest bardziej skłócony niż Senat, zdobył się na to, żeby przez aklamację tę uchwałę podjąć. Mamy jeszcze czas, żeby to rozważyć, żeby nie prowadzić na ten temat debaty tutaj, w Senacie, tylko przyjąć przez aklamację. Jeżeli byłaby zgoda z drugiej strony, to, jak myślę, byłoby to bardzo ważnym gestem. Dziękuję.

PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI

Dziękuję bardzo.

Pan marszałek Borusewicz.

SENATOR
BOGDAN BORUSEWICZ

Wydaje mi się, że w Sejmie było głosowanie, tylko to głosowanie było jednogłośnie. W mojej ocenie my nie mamy takiej możliwości... Jeżeli nawet Sejm ma możliwość przyjęcia przez aklamację czy bez głosowania, to my takiej możliwości regulaminowej nie mamy. My musimy prze-głosować. No, i to jest apel, jak rozumiem... Ja popieram ten apel, ale apel o podjęcie tej uchwały jednogłośnie.

PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI

Dziękuję.

Pan senator Mróz.

SENATOR
KRZYSZTOF MRÓZ

Panie Przewodniczący, ja mogę powiedzieć, że ten projekt uchwały, nad którym teraz pracujemy, ten jednolity tekst, no, to jest taka uchwała *light*, uchwała, która w stosunku do naszej propozycji bardzo mocno się różni. I jeżeli dzisiaj pan marszałek Borowski mówi o jednolitym głosowaniu, no, to oznacza, że to powinno być wspólnie ustalone, a nie tak, że to zostało nam narzucone, bo macie większość w komisji i pewnie większość w Senacie. I to jest pierwsza kwestia. My się jeszcze zastanowimy, jak wnieść

tutaj poprawki do tego projektu. Bo stawianie nas w takiej sytuacji, że mamy teraz poprzec to, co sobie napisał pan senator Bosacki z grupą senatorów, taka forma szantażu... No, to właśnie nie buduje. To, że w Sejmie była możliwość głosowania... Bo, tak jak słusznie pan marszałek Borusewicz zauważył, w Sejmie było głosowanie, tylko wszyscy postowicie głosowali za tym uchwałą. No, ale tam uchwała była wypracowana w jakimś konsensusie, a nie na takiej zasadzie, że przyszedł pan Bosacki, przyjął swój projekt uchwały, przegłosowaliście 14 do 11. I tyle. No, to tak się nie postępuje.

Jestem naprawdę wysoce wzruszony wypowiedzią pani senator Zdrojewskiej, która tak bardzo martwiła się o stanowisko rządu, że to trzeba... Jakbyśmy popatrzyli, ile wyście przyjęły uchwał sprzecznych ze stanowiskiem rządu, to można byłoby liczyć w dość dużych liczbach, tak bym powiedział. Aczkolwiek, oczywiście, wydaje nam się, że trzeba – to jest jakby nasz obowiązek, jako senatorów żyjących we współczesnym świecie – przyjmując taką uchwałę.

Bardzo słuszna uwaga senatora...

(Rozmowy na sali)

(Przewodniczący Krzysztof Kwiatkowski: Szanowni Państwo, ja mam gorącą prośbę... Pan senator kontynuuje...)

...aby jednak wyłączyć do oddzielnej uchwały to wszystko, co jest związane ze zbrodnią w Michniowie. Nie ma żadnego powodu, żebyśmy dzisiaj... Nie ma żadnych przeszkód, żebyśmy dzisiaj przyjęły 2 uchwały, jedną uchwałę o zbrodni wołyńskiej, a drugą o tym, co się działo w Michniowie i co się w tym wszystkim stało. Dlaczego mamy łączyć 2 różnego rodzaju historie w jedną uchwałę? Moim zdaniem lepsze byłoby wydzielenie tego do odrębnych uchwał. Tym bardziej że dzisiaj mamy akurat w sprawie tej drugiej zbrodni, która jednak miała troszeczkę inny charakter i inną skalę niż zbrodnia UPA na Wołyniu... No tam mordowano naszych...

(Przewodniczący Krzysztof Kwiatkowski: Szanowni Państwo, ja mam...)

...obywateli, naszych Polaków, jednak w liczbie niewyobrażalnej i w sposób niewyobrażalny, bezwzględnie, 100 tysięcy Polaków zostało brutalnie zamordowanych, i to kobiety, dzieci były mordowane. I uważam, że tutaj mieszanie tych 2 porządków... Wszystko można umieścić w jednej uchwale, możemy tu jeszcze dorzucić kilka innych złych rzeczy, które też się działy w tym

okresie, bo taka była specyfika II wojny światowej. Dlatego ciężko...

I to jest właśnie ta nieuczciwość z waszej strony, że przygotowujecie uchwałę i każecie nam...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

(Przewodniczący Krzysztof Kwiatkowski: Ja wiem, Szanowni Państwo...)

Ale, Pani Senator, to niech pani sobie idzie na posiedzenie innej komisji. No, niech pani nie wywiera tutaj na nas presji, czy mamy dyskutować czy mamy nie dyskutować.

PRZEWODNICZĄCY

KRZYSZTOF KWIATKOWSKI

Ja mam gorącą prośbę. Pan senator kontynuuje wypowiedź odnośnie do projektu uchwały. Ja, jak pan senator skończy, zaproponuję zamknięcie listy mówców. Mamy na liście jeszcze 2 osoby.

(Senator Krzysztof Mróz: Jak pani chce, my możemy wyjść z tego posiedzenia komisji i nie będzie...)

Panie Senatorze! Panie Senatorze, bardzo proszę...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

(Senator Krzysztof Mróz: ...ma swoje pewne granice, Pani Senator.)

Panie Senatorze, czy jeszcze...

(Senator Krzysztof Mróz: Jak pani nie ma czasu, to niech pani wyjdzie, są drzwi. Można...)

Panie Senatorze, przepraszam, każdy decyduje, kiedy wchodzi i kiedy wychodzi.

(Senator Krzysztof Mróz: No, oczywiście, prawda?)

Czy jeszcze o uchwale?

(Senator Krzysztof Mróz: Ale takie komentowanie, że pani senator się spieszy...)

Czy pan senator zwrócił uwagę, że ja już wcześniej próbowałem uspokoić wszystkich na sali? Niech pan dokończy swoją wypowiedź. Zaproponuję za chwilę zakończenie listy mówców.

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Pani Senator!

Pan senator kontynuuje.

SENATOR

KRZYSZTOF MRÓZ

Szanowni Państwo, jeżeli mielibyśmy to przyjmując w konsensusie, to trzeba by się wspólnie

zastanowić, jakie jeszcze dać poprawki do tego projektu uchwały. Bo w tej formie przyjęcie tego i popieranie jednoznacznie – a dobrze byłoby, gdybyśmy taką uchwałę przyjęli jednoznacznie – no, jest dla nas dzisiaj ciężkie. I myślę, że ciężko dzisiaj, w tym momencie, na posiedzeniu komisji wносить takie poprawki, bo trzeba po prostu nad tym usiąść, zastanowić się, przemyśleć. I chcielibyśmy, żeby jeszcze pewne akapity z naszego projektu uchwały też w tej uchwale zostały przyjęte. I myślę, że na posiedzeniu plenarnym... Chyba że jeszcze do posiedzenia plenarnego będzie możliwość ustalenia czegoś. Bo teraz to ciężko wносить, tak na gorąco, poprawki. One mogą być redakcyjne i raczej kosmetyczne. Niemniej jednak nam brakuje też mocnego podkreślenia w tej uchwale, kto dokonywał tej zbrodni i że niestety dzisiaj Ukraińcy ociągają się z przyznaniem się do winy i upamiętnieniem tej zbrodni. Bo to jest fakt, to jest prawda historyczna. I to nie ma nic wspólnego z tym, że my dzisiaj bardzo mocno wspieramy Ukrainę. Tak, wspieramy Ukrainę, będziemy wspierali Ukrainę, niemniej jednak to nie oznacza, że mamy przymykać oko na taką postawę Ukrainy w omawianej sprawie, postawę, która jest daleka od naszych oczekiwań.

PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI

Szanowni Państwo, ja zapowiedziałem już zamknięcie listy mówców. Wyjątkowo jeszcze, bo był dodatkowo autorem jednego z projektów... Mamy zapisane 3 osoby: pan senator Bosacki, senator Bieda, pan senator Czerwiński. Bardzo proszę w tej kolejności.

(Głos z sali: Jeszcze pytanie...)

(Senator Bogdan Borusewicz: Wniosek formalny o zamknięcie...)

Ja złożyłem już.

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Już powiedziałem, że lista mówców jest zamknięta.

SENATOR
MARCIN BOSACKI

Szanowni Państwo, Panie Przewodniczący, trzy krótkie zdania do pana senatora Mroza.

Jak pan mówi, że tu nie ma jasno wskazanych sprawców, to pan nie przeczytał tego projektu. Zachęcam do tego. To po pierwsze.

Po drugie, były oczywiście próby przedyskutowania... Przecież poprzednie posiedzenie połączonych komisji zakończyliśmy takim wnioskiem, żeby przyjąć w konsensusie... Niestety, nie było zainteresowania z państwa strony bardzo obszerną i sensowną, idącą właśnie w tym kierunku poprawką senatora Borowskiego.

I, po trzecie, jeszcze raz, Panie Senatorze: niech pan przejrzy uchwałę w konsensusie przyjętą przez Sejm, porówna ją z projektem naszej uchwały. I pan zobaczy, że one są bardzo podobne. Na pewno bardziej niż wasz pierwotny projekt, a nawet ten przeczytany dzisiaj przez senatora Czerwińskiego. Dziękuję bardzo.

PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI

Dziękuję.

Pani senator Bieda.

SENATOR
HALINA BIEDA

Ja tylko, kontynuując wypowiedź pana senatora Bosackiego, bo powiedział w większości to, co ja chciałam powiedzieć, wspomnę, że mamy przykłady w tej kadencji, kiedy pracujemy razem nad uchwałami i jedna strona przychodzi do drugiej. Tylko do tego trzeba woli, a nie tak jak pan senator, który przyszedł pod koniec komisji, gdzie tu i poprawki jednej strony i drugiej... Wszystko, jak uważam, jakby szło w dobrym kierunku. Dziękuję.

PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI

Dziękuję.

Ostatnia osoba, pan senator Czerwiński. I później głosowanie.

SENATOR
JERZY CZERWIŃSKI

Panie Przewodniczący! Wysoka Komisjo!

Pierwsza kwestia. Właściwie nie powinienem tego mówić, ale ja byłem otwarty, naprawdę... Przypominam, że na pierwszym posiedzeniu komisji poświęconym tej tematyce był projekt zgłoszony przeze mnie na wniosek grupy senatorów z Prawa i Sprawiedliwości. I nic, był tylko wniosek o zatrzymanie prac. Nie było żadnego projektu i żadnych uwag, które miałyby ten projekt usprawnić, nazwijmy to, jedyny, który był zgłoszony. Mało tego, czekałem cierpliwie na ewentualne uwagi, nie wiem, prośbę o spotkanie, przez ten okres od poprzedniej części prac komisji do dziś. Nie, złożyliście państwo alternatywny projekt – trzeba mówić prawdę prosto w oczy – który ma na celu zablokowanie tego projektu pierwotnego. Wszystko możecie przegłosować, macie większość. Czy to zawsze się opłaca, to jest inna kwestia, to do waszej oceny.

A teraz mamy do wyboru takie oto możliwości. Jeśli to ma być, nazwałbym to, skuteczne, pójść w naród – mówmy prostym tekstem – i jeśli to ma być jednolite stanowisko i jesteście tutaj... Posługujecie się jako podporą taką protezą, że przecież w Sejmie to uchwalono. Owszem, przyjmijmy wobec tego tekst sejmowy i tam, gdzie jest „Sejm”, zamieńmy na „Senat”. Tam był kompromis, my ten kompromis przyjmujemy. Nie kombinujemy nic w tekście pierwotnym, czyli sejmowym. Mam nadzieję, że Sejm się nie obrazi. Przyjmijmy to jako po prostu poprawkę. Albo też pracujmy nad projektem, który będzie rzetelny. Proszę państwa, łączenie... Ja nie chciałem tego wyrażać, bo zostawiłem to sobie na plenarnkę, ale łączenie 2 tak różnych... Już nie mówię o innych błędach, które tu np. senator Słoń wyprostował w tekście pana senatora Bosackiego. Łączenie 2 tak różnych, dziejących się, co prawda, w tym samym czasie, ale jednak różnych wydarzeń, przepraszam, ale trochę niestety – takie jest moje wrażenie – uwłacza zbrodni w Michniewie, doklejanie tego. Naprawdę. Jeśli chcecie, żeby... nie wiem, jak to nazwać... no, uhonorować ofiary tej zbrodni, w ogóle wszystkie ofiary związane z pacyfikacjami wsi dokonany przez Niemców, to tak, jak najbardziej tak, ale w osobnej uchwale. Żeby to wybrzmiało.

Tak więc jeszcze raz. Propozycja jest taka: jeśli to ma być skuteczne, szybkie i podjęte na tym posiedzeniu bez, nazwałbym to, niepotrzebnej dyskusji, przyjmijmy tekst sejmowy jako

kompromisowy, wypracowany politycznie. A jeśli chcecie pracować nad tekstem rzeczywiście rzetelnym historycznie, no, to może to trochę potrwać. No, niestety tak.

Oczywiście, jest jeszcze trzecie rozwiązanie, przyjęcie siłowe, po prostu normalne, siłowe przegłosowanie. Po co? No, ale...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

PRZEWODNICZĄCY KRZYSZTOF KWIATKOWSKI

Szanowni Państwo, rozwiązaniem regulaminowym jest poddanie pod głosowanie projektu uchwały w brzmieniu przedstawionym przez pana senatora Bosackiego.

Kto z pań i panów senatorów jest za przyjęciem tego projektu uchwały wraz z wcześniej przyjętymi poprawkami? Proszę o podniesienie ręki.

Członkowie Komisji Ustawodawczej głosują.
13 głosów za.

Kto jest przeciw?

2 głosy sprzeciwu.

Kto się...

(Głos z sali: Jest trzeci głos przeciw.)

3?

Proszę jeszcze raz o głosy przeciw.

3 głosy przeciw.

Kto się wstrzymał?

7 głosów wstrzymujących.

Stwierdzam, że uchwała została przyjęta.

Jeszcze sprawozdawca.

Zgodnie z regulaminem art. 84 §7 regulaminu w przypadku uchwał rocznicowych nie trzeba być członkiem Komisji Ustawodawczej.

Czy pan senator Bosacki zgodzi się pełnić obowiązki senatora sprawozdawcy?

SENATOR MARCIN BOSACKI

Zgadzam się.

PRZEWODNICZĄCY KRZYSZTOF KWIATKOWSKI

Dziękuję bardzo.

Zamykam posiedzenie.

(Senator Krzysztof Mróz: Sprostowanie.)
Bardzo proszę.

SENATOR
KRZYSZTOF MRÓZ

Nie życzę sobie takich komentarzy ze strony pani senator Biedy, że przyszedłem na koniec posiedzenia komisji, bo to jest po prostu nieprawda.

SENATOR
HALINA BIEDA

Ja tak powiedziałam?

SENATOR
KRZYSZTOF MRÓZ

No, to niech sobie pani odsłucha, bo wszystko jest nagrywane.

(Koniec posiedzenia o godzinie 9 minut 10)

Kancelaria Senatu

Opracowanie:

Biuro Prac Senackich, Dział Stenogramów

Druk i łamanie:

Centrum Informacyjne Senatu, Dział Wydawniczy